

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“Kur’an okunduđu zaman susun ve onu iyi dinleyin ki rahmete eresiniz.” (A’raf, 7/204)

Fecr Yayınları: 65

BEŞ SURENİN TEFSİRİ
(Sosyal Muhtevalı)

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN
Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı
e-mail: zduman@erciyes.edu.tr
Web: zekiduman.com

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no:13178)

Mizanpaj
CİNAS GRAFİK
Kapak
CİNAS GRAFİK
Baskı / Cilt
KALKAN MATBAACILIK
Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler
Tel: 3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: Aralık 1999
2. Baskı: Mart 2010
3. Baskı: Ekim 2012

ISBN: 978-975-6004-86-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgârlı Cad. Rüzgârlı İşhanı No: 2/5 Ulus - ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

BEŞ SURENİN TEFSİRİ

(SOSYAL MUHTEVALI)

Fatiha, Ahzab, Nûr, Hucurat, Mümtahine

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

Ankara 2012

*Bu nâçîz eseri merhum annem Dilber Hanım,
babam İsmail Efendi'nin ruhlarına ithaf ediyorum.
Mevlam onları da bağışlasın ve
salihlerin arasına ilhak eylesin.*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	9
ÖNSÖZ.....	11

I. BÖLÜM

İSTİÂZE VE BESMELE'NİN TEFSİRİ	17
İSTİÂZE'NİN TEFSİRİ.....	19
İBLİS'İN ŞEYTan VASFİNİ ALMASI.....	20
KUR'AN-I KERİM'İ OKURKEN ŞEYTANDAN ALLAH'A SIĞINMAK NİÇİN GEREKLİ GÖRÜLMÜŞTÜR?.....	21
ELİMİZDE MEVCUT KUR'AN-I KERİM'E ŞEYTAN YA DA BEŞER SÖZÜ KARIŞMIŞ OLABİLİR Mİ?.....	24
ŞEYTANDAN EMİN OLABİLMEİNİN YOLLARI.....	25
ALLAH İLE BAĞLARINI KOPARAN KİMSE ŞEYTANIN TUTSAĞI OLMUŞTUR... 28	
SUÇLU KİM? DOĞRU YOLDAN SAPAN İNSAN MI,.....	30
YOKSA SAPTIRAN ŞEYTAN MI?.....	30
BESMELE'NİN TEFSİRİ.....	32
HER ÖNEMLİ İŞTEN ÖNCE NİÇİN BESMELE?.....	35

II. BÖLÜM

FATİHA SURESİ'NİN TEFSİRİ	39
FATİHA SURESİ HAKKINDA.....	41
FATİHA SURESİNİN TEFSİRİ.....	45
FATİHA SURESİ VE TAŞIDIĞI ANLAM HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME.....	60

III. BÖLÜM

AHZAB SURESİ'NİN TEFSİRİ	63
AHZAB SURESİ HAKKINDA.....	65
AHZAB SURESİNİN TEFSİRİ.....	69
I. YASALAR, ANCAK TOPLUMUN ADALET VE HUZURUNU TEMİN İÇİNDİR	69
HZ. PEYGAMBER'E: "ALLAH'TAN KORK!" UYARISI.....	69
ALLAH HİÇ KİMSENİN İÇİNDE İKİ KALP YARATMADI.....	74
ZİHAR YAPMAKLA HİÇ KİMSENİN HANIMI AYNI ZAMANDA ANASI OLMAZ.. 75	
AKIL VE MANTIK DIŞI BİR GELENEĞE KARŞI HAKKINI SAVUNAN MAĞDUR BİR KADININ ÖRNEK MÜCADELESİ.....	76
HİÇ KİMSENİN EVLATLIĞI AYNI ZAMANDA ÖZ OĞLU DEĞİLDİR.....	81
HZ. PEYGAMBER MÜ'MİNLERE KENDİ CANLARINDAN DAHA KIYMETLİDİR 84	
HZ. PEYGAMBER'İN HANIMLARI MÜ'MİNLERİN ANNELERİDİR.....	88
AKRABALAR DA BİRBİRLERİNE DİĞERLERİNDEN DAHA YAKINDIRLAR.....	88
II. AHZAB SAVAŞI VE BU SAVAŞTA YAŞANAN BÜYÜK SARSINTI	91
AHZAB SAVAŞI -YAŞANAN BÜYÜK SIKINTI- ALLAH'IN LÜTFU.....	91
BEDEVİLİĞİ MEDENİLİĞE TERCİH EDEN KORKAKLAR.....	101
HAYATTA EN GÜZEL ÖRNEK HZ. MUHAMMED.....	102
VERDİĞİ SÖZDE DURAN GERÇEK MÜ'MİNLER.....	105
İMANI SANSAN İMTİHANIN NEDENLERİ.....	106
MÜŞRİKLERİN YENİ BİR HEZİMETİ VE MÜ'MİNLERİN ZAFERİ.....	107
ŞİMDİ KUREYZAOĞULLARI'NA HADDİNİ BİLDİRMENİN TAM ZAMANIDIR.. 108	
III. HZ. PEYGAMBER'İN HANIMLARINA ÖZGÜ HÜKÜMLER	110
HZ. PEYGAMBER VE HANIMLARI.....	110
SADECE HZ. PEYGAMBER'İN HANIMLARINA ÖZGÜ HÜKÜMLER.....	112

KUR'AN-I KERİM'E GÖRE EHL-İ BEYT KAVRAMI	119
MÜ'MİNLER ARASINDA ANCAK TAKVA ÜSTÜNLÜĞÜ VARDIR.....	122
ALLAH VE RASUL'ÜNÜN KARAR VERDİĞİ BİR KONUDA, KENDİ İŞLERİ DE OL- SA, ARTIK İNANANLARIN TERCİH HAKKI YOKTUR.....	122
İSTENMEDEN YENEN AŞ YA KARIN AĞRITIR YA DA BAŞ.....	122
HZ. PEYGAMBER'İN ZEYNEP'LE EVLENMESİ MESELESİ.....	131
PEYGAMBERLER DE DAHİL NORMAL HER İNSAN KANUNLAR KARŞISINDA EŞİTTİR.....	132
ALLAH'I ZİKİR VE TESBİH	136
TASAVVUF ERBABINA GÖRE GERÇEK ZİKİR.....	137
YAKIN AKRABA EVLİLİĞİ MESELESİ.....	144
HZ. PEYGAMBER'İN EVLİLİKLERİ VE YENİ DÜZENLEMELER.....	147
HİCAP AYETİ VE GETİRDİĞİ YENİ HÜKÜMLER.....	151
İÇİNİZDEKİLERİ İSTER AÇIĞA VURUN İSTER GİZLEYİN! ALLAH ONUNLA SİZİ HESABA ÇEKECEK.....	156
HZ. PEYGAMBER'E SALÂT-Ü SELAM İNANAN KİMSELER İÇİN BİR İNSANLIK BORCUDUR.....	156
CİLBAB KAVRAMI VE TESETTÜRDEKİ YERİ.....	159
GÖKLERE, YERE VE DAĞLARA ARZEDİLİP DE KABUL EDİLMİYEN EMANET.....	165
"ELEST BEZMÎ"NE YENİ VE GERÇEKÇİ BİR YAKLAŞIM.....	168

IV. BÖLÜM

NÛR SURESİ'NİN TEFSİRİ	173
NÛR SURESİ HAKKINDA.....	175
NÜZUL SEBEBİ.....	175
NÛR SURESİ'NİN TEFSİRİ.....	179
I. ZİNA'NIN TANIMI, CEZASI VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER	179
ANAHTAR KELİMELERİN LAFIZ VE MANA YÖNÜNDEN TAHLİLİ.....	179
BU SUREDEKİ AYETLERİN TAMAMI AÇIK, HÜKÜMLERİ TARTIŞMASIZ FARZDIR.....	181
CELDE ÖLDÜRESİYE DÖVMEK MİDİR?.....	184
CELDENİN ŞARTLARI.....	184
İNSANA ACIMAMAK OLUR MU?.....	185
CELDE'NİN ANLAM VE AMACI.....	187
ALLAH KATINDA ZİNA OLAYI VE ZANİNİN DURUMU.....	189
ZİNA SUÇUNUN KUR'AN-I KERİM'DEKİ ASIL CEZASI.....	190
ZİNA EDENLERLE EVLENMENİN HÜKMÜ.....	193
MÜFESSİRLERİN NÛR SURESİNİN ÜÇÜNCÜ AYETİ HAKKINDAKİ YORUMLARI.....	197
A - NİKÂH'I LİYAKAT MANASINDA DEĞERLENDİRENLER.....	201
B - AYETTEKİ "NİKÂH" KAVRAMINI EVLENME AKDİ OLARAK DEĞERLENDİRENLER.....	202
AYETİN HÜKMÜ HÂLÂ DEVAM EDİYOR MU?.....	204
C - "AYETİN HÜKMÜ MENSUHTUR" DİYENLER.....	207
YAPILAN YORUMLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	211
ZİNA İSLAM'DA KÜFRE DENK ÜÇ BÜYÜK GÜNAHTAN BİRİDİR.....	225
İSLAM'DA CEZALARIN AMACI.....	228
BU AYETTEKİ HÜKMÜN CAYDIRICILIK GÜCÜ.....	232
TEVBE TÜM GÜNAHLARI YOK EDER Mİ?.....	233
HER GÜNAH İÇİN TEVBESİZ AF BEKLENEBİLİR Mİ?.....	235
İSLAM'DA RECM TARTIŞMASI.....	238
METNİ MENSUH, HÜKMÜ BAKİ OLDUĞU SÖYLENEN AYET(!).....	240
VAHİY DEVAM EDERKEN RASULULLAH RECMİ NEYE GÖRE UYGULATTIRMİŞ OLABİLİR?.....	244

RASULULLAH MAİZ İBNİ MALİK'E RECMİ İSTEYEREK UYGULATTIRMIŞTIR DENİLEBİLİR Mİ?.....	248
NİSA 15. VE 16. AYETLERE ÖZGÜN YAKLAŞIM	250
ZİNA SUÇU ANCAK MAHKEMEDE VE DÖRT ŞAHİDİN ŞEHADETİYLE TESBİT EDİLİR!.....	254
HANIMLARINA ZİNA İSNAD EDENLERİN DURUMU	256
HZ. AİŞE'YE YAPILAN İFTİRA/İFK HADİSESİ	258
ZİNA SÖYLENTİSİ KARŞISINDA MÜSLÜMANIN TAVRI.....	263
ALLAH'DAN AFFINI BEKLEYEN AFFETMESİNİ DE BİLMELİDİR!.....	268
KÖTÜLER KÖTÜLERİN, İYİLER DE DAİMA İYİLERİN LAYIKIDIR.....	271
II. SOSYAL HAYATTA TEMİZ KALMANIN ŞARTLARI	275
KÖTÜLÜKLERE BULAŞMAK İSTEMEYENLER ADÂB-I MUÂŞERETE UYMALIDIRLAR	275
KAPI ARALIĞINDAN BAKMAK EN BÜYÜK EDEBSİZLİKTİR	279
SUÇA KARŞI EN MAKUL TEDBİR ÇEVREYİ TEMİZ TUTMAKTIR	282
ZİYNET KAVRAMI VE TESETTÜRDEKİ YERİ	284
ZİYNETLE İLGİLİ AYETLERİN METNİ VE MEALİ	287
AYETLERİN TOPLU MANASI	288
AYETLERİN LAFZİ TAHLİLİ	288
ZİYNET KAVRAMI.....	290
NAMAHREMLERİN YANINDA AÇILMASI CAİZ OLAN ZİYNET.....	296
YALNIZ MAHREM OLANLARIN YANINDA AÇILMASI CAİZ OLAN ZİYNET	305
ANCAK TAHRİKLE ORTAYA ÇIKAN GİZLİ ZİYNET.....	308
CARİYELERİN ÖRTÜNMESİ MESELESİ.....	309
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	313
ZİNA BELASINA KARŞI BİR TEDBİR DE EVLENMEKTİR.....	318
III. ALLAH'IN NÜRÜ VE İNSANLAR	323
ALLAH'IN NÜRÜ'NUN TEMSİLİ AÇIKLAMASI	325
MESCİDLERE SAYGININ ANLAMI.....	325
İNKAR EDENLERİN İYİLİKLERİ SERAP VEYA OKYANUSUN DİBİNDEKİ KARANLIKLAR GİBİDİR	328
AKL-I SELİM SAHİBİNE İNANMAK KOLAY İNKAR İSE ÇOK ZORDUR	331
ALLAH'IN, DİLEDİĞİNİ HİDAYETE ERDİRMESİ VE DİLEDİĞİNİ DE SAPTIRMASININ ANLAMI.....	334
HAKKA RAZI OLMAYANLARIN ÖZELLİKLERİ.....	336
HAKTAN YANA OLANLARIN ÖZELLİKLERİ.....	337
ÇOK YEMİN MÜNAFIKLARIN ÖZELLİĞİDİR	338
AİLE İÇERİSİNDE MUÂŞERET KURALLARI	341
ONLAR YAŞLIDIRLAR!.....	345
EVLERDE İZİNSİZ YEME VE İÇME MESELESİ.....	345
MECLİSTEN AYRILMANIN ADÂBI.....	347

V. BÖLÜM

HUCURAT SURESİ'NİN TEFSİRİ	353
HUCURAT SURESİ HAKKINDA.....	355
BÜYÜKLERİMİZİ SAYMAYAN KÜÇÜKLERİMİZİ SEVMİYEN BİZDEN DEĞİLDİR.355	355
HUCURAT SURESİNİN TEFSİRİ	357
RASULULLAH'A SAYGISIZLIK ALLAH'A SAYGISIZLIKTIR; AMELLERİN TAMAMINI MAHVEDER.....	358
SAHABİLERİN KUR'AN KARŞISINDAKİ DUYARLI TAVRI.....	362
İSTEDİĞİNE KAVUŞMAN İÇİN İSTEMENİN ADÂBINI BİLMELİSİN	364
SAKIN FASIKIN GETİRDİĞİ HABERE UYMAYIN!.....	366

“MÜ’MİNLER ANCAK KARDEŞTİRLER” KARDEŞLİĞİN İÇAPLARINA UYMAK ZORUNDADIRLAR.....	370
ÜSTÜNLÜK SOY-SOP İLE DEĞİL ANCAK TAKVA İLEDİR.....	380
İMAN VE İSLAM GERÇEĞİ.....	383
AYETLERİN METNİ VE MEALİ.....	384
AYETLERİN TOPLU MANASI.....	385
I - AYETLERİN KAVRAMSAL AÇIDAN TAHLİLİ.....	385
A- İMAN KAVRAMI:.....	385
B- İSLAM KAVRAMI:.....	391
C - İMAN-AMEL İLİŞKİSİ.....	395
II - AYETLERİN NÜZUL SEBEPLERİ.....	398
III - AYETLERİN TEFSİRİ.....	400
“AMENNÂ” SÖZÜNDE DOĞRU OLAN GERÇEK MÜ’MİNLER.....	406
İMAN VE SALİH AMEL BAŞA KAKILMAZ.....	416

VI. BÖLÜM

MÜMTAHİNE SURESİ’NİN TEFSİRİ	419
MÜMTAHİNE SURESİ HAKKINDA.....	421
MÜMTAHİNE SURESİ’NİN TEFSİRİ.....	423
DÜNYA HAYATININ DOSTLARI AHİRETTE BİRBİRİNİN DÜŞMANIDIRLAR.....	426
MÜŞRİK YA DA KÂFİR OLARAK ÖLENLERE DUA EDİLMEZ.....	428
DÜŞMANINA ÖYLE DÜŞMAN OL Kİ, BİR GÜN DOSTUN OLABİLİR!.....	430
ANA-BABA DA OLSA ÖRFE AYKIRI EMİRLERE İTAAT EDİLMEZ!.....	432
ULUS VE ULUSLAR ARASI İLİŞKİLERDE ASIL OLAN BARIŞTIR.....	432
“SİZDENİM” DİYEN HER KİMSEYE ALDANMAYIN.....	435
BİBLİYOGRAFYA	441

KISALTMALAR

A. Asım	: Ahmet Asım
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.s.	: Aleyhisselam
Av.	: Avukat
a.y.	: Aynı yer
Bkz.	: Bakınız
b.	: Bin, İbn
C. Hak	: Cenab-ı Hak
Çev.	: Çeviren
Hız.	: Hazret
h.	: Hicrî
Krş.	: Karşılaştır
mad.	: Maddesi
ö.	: Ölümü
r.a.	: Radyallahü anh (Allah ondan razı olsun)
s.a.v.	: Sallallahü Aleyhi ve Sellem
s.	: Sahife
trc.	: Tercüme eden
tsz.	: Tarihsiz
v.	: Vefatı
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı

Hamd, Allah'a mahsustur. Sadece O'na hamd eder ve sadece O'ndan yardım dileriz. Allah, kime hidayet verirse, artık onu doğru yoldan sapıtıracak hiç kimse yoktur. Kimi de sapıklıkta bırakırsa, onu da doğru yola çevirecek kimse yoktur. Sözlerin en iyisi Allah'ın sözü, yolların en iyisi de Hz. Muhammed'in yoludur.

Rabb'im! Benim ilmimi ve kavrayışımı artır, beni de müslim olarak öldür ve salihler zümresine ilhak eyle.

Rahmetini, bir an bile inananlardan esirgeme...

ÖNSÖZ

Kur'an-ı Kerim Allah kelimidir. Arş'tan arza uzatılmış sağlam bir ip; tutunan hiçbir eli, asla boşa bırakmayan kopmaz bir kulpur. O tüm insanlar ve bilhassa muttakiler için doğru yolu gösteren bir kılavuzdur; onda eğrilik yoktur. O'na uyan iki cihanda da gerçek başarıya ulaşır.

Birçok Müslüman onu ibadet ve sevap kastıyla okur. Oysa o bir amaç değil, insana dünyada ve ahirette mutlu olmanın yollarını gösteren ilahi bir ışık, cehaletin karanlıklarını dağıtan eşsiz bir nûr, Hakk'a çağıran ve doğruya ileten yüce bir rehberdir. Sahabiler Hz. Peygamber'in de örnek kişiliği ve rehberliğiyle Kur'an'ı okuyarak tüm aşırılıklardan arınıp "Orta/Adil Ümmet" niteliğini kazandılar; Ondan öğrenip yaşadıklarıyla yaklaşık yirmi üç yıllık bir zaman dilimi içerisinde, insanlar için çıkarılmış en iyi ve en medeni bir toplumu oluşturdular.

Kur'an, hem şahadet hem de gayp âlemine ışık tutan sağlam bir bilgi kaynağıdır. O, bilhassa insan, insanı kuşatan kozmik evren ve bunların yaratıcısı yüce Allah hakkında erişilmesi güç özgün bilgiler verir. O, insana tavsiye edilen ahlaki değerler, insanca yaşamının temel kuralları ve ibret alınıp değerlendirilmesi maksadıyla hikâye edilen örnek şahsiyetler ve tarihsel olaylar bakımından eşsiz bir kılavuzdur. Ancak, düşünerek okuyan ve rehberliğinden gerektiğince istifade etmek isteyen kimseler ondan yararlanmış olur. Hz. Peygamber, okuduğu halde Kur'an'ın feyzinden ve ilahi nûrundan yararlanmayan; aksine, gayr-ı İslami bir hayat tarzını benimseyen kimseleri: "... kokusu güzel, ama tadı acı olan reyhan otuna benzeyen facirler" (Buharî, Fadail'l-Kuran, 36, 37) olarak nitelendirmiştir.

Gerçek mü'min, ancak Kur'an'ı okudukça bilgi ve iman bakımından artan ve Allah'a tevekkül eden, Rabb'ine ve sorumlu olduğu kimselere karşı görevlerini titizlikle yerine getiren; böylece imanını doğrulayan sadık kimselerdir. (Enfal, 8/2)

Kur'an'ı, çok okuduğu halde bilgisi ve imanı artmayan, ahlaki güzelleşmeyen, hem Allah ile hem de insanlarla ilişkilerinde iyiye doğru hiçbir gelişme göstermeyen kimseye Kur'an fayda vermiyor demektir. "Emrolunduğun gibi dosdoğru ol." (Hud, 11/112; Şura, 42/15), "Kendi aleyhine, hatta anne ve babanın aleyhine de olsa yalan şahitlik etme." (Nisa, 4/135) vb. ayetleri tekrar tekrar okuduğu halde, "Sem'an ve tâ'aten", yani "İşittim ve itaat ettim" diyerek doğru ve

dürüst olamayan; *"Kendini ve aile fertlerini, yakıtları insanlar ve taşlar olan ateşten koru."* (Tahrim, 66/6) emri karşısında yaşayışını yeniden gözden geçirmeyen; *"Ailene namazı emret."* (Ta Ha, 20/132) buyruğuna uymayıp aile fertlerine bu konuda yardımcı olmayan; Kur'an'ı hatmettiği her defasında, birçok kere kendisine hatırlatılan *"Emr-i bi'l-Ma'ruf Nehy-i ani'l-Münker"* görevini sürekli olarak, sorumlu olduğu kimselere karşı bile ihmal eden; Yüce Allah'ın, kendisini de muhatap alan vaadleri ve tehditleri karşısında kalbi titremeyip âdeta sağır ve dilsiz kesilen... Dolayısıyla Allah'ın ve Rasulü'nün emirlerini kulak ardı etmiş durumuna düşen kimseler, okudukları Kur'an'dan sevap almayı değil, vebalinden nasıl kurtulacaklarını düşünseler, her halde daha iyi olur!

Sevap, karşılık anlamına gelir. Bu da ancak hak edildiği zaman, yani Allah'ın rızasına uygun iş yapıldığı zaman verilir. Kaldı ki Kur'an okumanın karşılığı, zaten okunup yaşandığı zaman alınmış olur. Az önce Rasulullah'ın ifadesiyle de belirttiğimiz gibi: *"Kur'an'ı okuyan, ama yaşamayan facir..."* veya *"okuduğu hançeresinden öteye geçmeyen duyarsızlar"* Allah'tan neyin karşılığını bekliyor olabilir ki?

Arap'ların dışındaki tüm Müslümanların karşı karşıya bulunduğu dil probleminin varlığını, elbette göz ardı edemeyiz. Çünkü her kavme olduğu gibi, kendilerine indirileni anlasınlar diye Arap toplumuna da Kur'an-ı Kerim kendi dili olan Arapça ile indirilmiştir (Nahl, 16/103). Anlaşıyor ki, hem Türk toplumunun, hem de Arap olmayan diğer Müslüman toplumların Kur'an'ı anlayarak okumaları için öncelikle dil problemini aşmaları gerekmektedir. Fakat her Müslüman için Arapça'yı öğrenme ve Kur'an'ı kendi dili ile okuma imkânının bulunmadığı da bir gerçektir. Bu durumda çözüm, sorumluluk taşıyan uzman kişiler tarafından, mana ve maksadını iyi bir biçimde Türkçe'ye ve diğer dillere aktaracak çeviri ve tefsirinin yapılmasıdır. Kur'an'ın başka dillere çeviri ve tefsir mecburiyeti, bizzat Kur'an'ın mantığında mevcuttur. Şöyle ki:

[Eğer biz onu, yabancı dilde bir Kur'an olarak indirmiş olsaydık, diyeceklerdi ki: "Hiç olmazsa ayetleri tafsilatlı olarak açıklanmalı değil miydi! Arab'a yabancı dilde bir kitap!" (Hiç olacak şey mi)?...] (Fussilet, 41/44).

Bu ifadeden de anlaşılıyor ki, Kur'an'ı okumak ve yaşamak için her kesin Arapça'yı öğrenmesi gerekmiyor. Okuyucunun kendi dilinde yapılmış olan çeviri ve tefsirlerle de Kur'an anlaşılıp yaşanabilir. Ayrıca, her kimsenin mutlaka Kur'an'ı okuyor veya anlayabiliyor olması da gerekmez; zira Peygamber Efendimiz, *"Kur'an'ı*

okumayan, fakat onunla amel eden halis mümin hurmaya benzer; onun tadı da hoş kokusu da hoş...” derken, bilmeyen kimsenin bir bilenden öğrenmek suretiyle de Kur’an’ı yaşayabileceğini söylemektedir.

Ancak Kur’an’ın mevcut Türkçe çevirilerinin, yani şimdiye kadar yapılmış olan meallerin, hem maksadı tam olarak ifade edemediklerinden hem de konu bütünlüğü içerisinde yapılmadığından ötürü Türk okuyucusunun bu konudaki ihtiyaçlarına yeterince cevap veremediği de bilinen bir gerçektir. Kendi müfessirlerimizin yaptığı Türkçe tefsirlerin de lüzumundan fazla uzun olması okuyucuyu bıktırmakta, dolayısıyla maksada hizmet edememektedirler.

İşte bu sebeple biz, milletimize karşı üzerimizde hissettiğimiz sorumluluk bilinciyle halkımızın, Kur’an-ı Kerim’i bıkmadan, ama mana ve maksadını da anlayarak okuyabileceği “Beyanü’l-Hak Kur’an-ı Kerim’in Nüzul Sırasına Göre Tefsiri” unvanıyla üç ciltlik bir tefsiri, Fecr Yayınevi vasıtasıyla yayımladık. Ayrıca aynı ya da birbirine yakın konuları ihtiva eden sureleri bir araya getirerek hem İmam Hatip Liseleri, İlahiyat Fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Merkezlerinin ders kitabı ihtiyacını karşılamak hem de diğer okuyucuya sure tefsiri sunmak istedik.

Bu çalışmamızda, aşağı yukarı aynı konuları ihtiva eden sureleri, nüzul sırasını da göz önünde bulundurarak bir araya getirdik. Her türden okuyucunun ihtiyaç duymayacağı lüzumsuz bilgiler ve gereksiz gramer kaideleriyle konuyu uzatmaksızın ve sureler içi tertibi de bozmaksızın ayetleri tefsir ettik.

Bu tefsirimizde önce ayetlerin toplu meallerini verdik, sonra garip kelimelerin anlamlarını Ferra’nın Meani’l-Kur’an’ından, Nişaburî’nin Garaibu’l-Furkanı’ndan, Rağib’in Müfredatı’ndan, Zemahşerî’nin Keşşafı’ndan vb. güvenilir müfredat ve tefsir kaynaklardan tespitte çalıştık ve daha sonra da her ayeti cümle cümle açıkladık. Bunu yaparken de daha ziyade her düzeyden insanın anlayabileceği sadelikteki bir dil ve akıcı bir üslup kullanarak Kelamullah’ı, azami derecede Türk halkının anlayışına yaklaştırmaya gayret gösterdik.

Tefsirimizde hem günümüzdeki ihtiyaçlarımıza cevap olabilecek orijinal yönünün bulunmasını esas aldık hem de ayetlerin metninin söylediğini ve söylemek istediği manayı azami ölçüde tesbit edip korumaya gayret gösterdik.

Önceki bir kısım müfessirlerin yaptıkları gibi ayetlerin lafzındaki hakiki ya da mecazi manayı, sıhhati tartışılan rivayetlere veya akli ve nakli delillerle temellendirilmemiş sağlıklı yorumlara feda etmedik. ayetin lafzının söylemediği bir manayı, o ayete söylettirmemeye bilhassa özen gösterdik.

Bir akademisyen sorumluluğu ve bilinci ile nesh meselesini tetkik edip tanıdıktan ve mensuh kabul edilen ayetleri teker teker bizzat inceledikten sonra bizde hasıl olan kanaate göre, tefsirlerde problem olarak nitelendirilen bu konunun Kur'an'ı anlamada önemli ve asli bir unsur olmadığı ve Kur'an'da da mensuh ayet bulunmadığı için, bir kısım müfessirlerin, ilmî şahsiyetine saygı duymamıza rağmen, "Bu ayet mensuktur." sözüne itibar etmedik. Hatta bazı ayetlerin mensuh kabul edilemeyeceğini, gücümüz nisbetinde isbat etmeye çalıştık. Çünkü Allah Teâlâ'nın vahyettiği, Hz. Peygamber'in tebliğ edip katiplerine yazdırdığı ve Resmî Mushaf'ta cem edilip günümüze kadar tevatüren gelen bir ayet hakkında, "Bu ayetin hükmü, artık geçersizdir.", demeyi ilmen ve fikren isabetli bulmuyoruz. Mesela mensuh denerek hükmü iptal edilmiş kabul edilen ya da ayetin metninden anlaşılmadığı halde ilave yorumlarla anlamı bir biçimde maksadından uzaklaştırılmış olduğuna inandığımız Nûr suresinin üçüncü ayeti ile Nisa suresinin on beş ve on altıncı ayetlerini, bu hususta tipik örnekler olarak kabul ettik ve bu surenin tefsirini yaparken bu iki ayet üzerinde, özellikle durduk.

Ayetlere mana verip açıklamaya çalışırken, Kur'an-ı Kerim'den tanıdığımız kadarıyla yüce zatına, eşsiz kişiliğine ve örnek ahlakına son derece saygılı olmakla beraber Rasulullah adına, sahabiler ve de bir şeyleri korumak ve kurtarmak(!) adına muhafazakârlık duygusuna asla kapılmadık. Bu hususta, haksız yere kınanmak ve ayıplanmaktan da asla çekinmedik. Allah Teâlâ, ayetinde neyi söylemişse, Rasulü hiç değiştirmeden onu aynen tebliğ ettiği gibi biz de her ayetten anladığımız manayı olduğu gibi günümüz Türkçe'siyle ifade etmeye çalıştık; bilhassa Allah'ın söylemediği şeyi, O söylemiş gibi bir eda ile, bile bile bir çeviri ya da yorum hatası işlememeye özen gösterdik. Böylesi bir hatanın, bilmeden de olsa Kur'an'ı tahrif etmek anlamına gelebileceğini düşünerek bu konuda son derece titiz davrandık. Biliyoruz ki Allah Teâlâ, Ehl-i Kitab'ı, yaptıkları buna benzer tahrifat sebebiyle ağır bir dille kınamıştır:

"Elleriyile kitabı yazıp, sonra da az bir para kazanmak için: -Allah katından olmadığı halde- (Al-i İmran, 3/78). Bu Allah katındandır diyen kimselere yazıklar olsun; hem ellerinin yazdığından ötürü

onlara yazıklar olsun hem de kazandıklarından ötürü yazıklar olsun!...” (Bakara, 2/79)

Her şeyden ziyâde böyle bir azara muhatap olmaktan çekindik. Kanaatimizce, sadece Kur’an-ı Kerim’i değil, herhangi bir ilmî eseri çevirirken dahi, sadece iyi niyetli olmak yeterli değildir. Yapılan işe gereken hassasiyetin gösterilmemesi sebebiyle çeviri ya da yorum hatası yaparak metin sahibinin söylemediğini, ona söyletirmek hem sözü amacından saptırmak hem de eser sahibine iftira etmek anlamında vebalinin kaldıramayacağımız derecede ağır olduğuna inanıyoruz.

Bu beş sureyi, tam dört öğretim yılı ders notu halinde yazarak öğrencilerimize anlattık. Bu süre içerisinde yeniden düşünme, tekrar gözden geçirme ve sınıfta tartışma imkânını bulduk. Bu surelerin ihtiva ettiği konularda, Kur’an bütünlüğünü de dikkate alarak zihnimizin yeterince olgunlaştığı kanaatine vardıktan sonra yayınlamaa karar verdik.

Elinizdeki kitap İstiâze ve Besmele ile birlikte beş surenin tefsirinden oluşmuştur. Her sure kendi bütünlüğü içerisinde ve cüzler halinde tefsir edilmişlerdir.

Şunu da itiraf etmeliyiz ki, hata etmemek için son derece özen göstermemize rağmen bu çalışmamızda hata etmediğimiz iddiasında da değiliz. Kul hatasız olmaz. Cenab-ı Hak’tan niyazımız, maksadını aşacak ve okuyucuyu, bir milim dahi olsa, hak yoldan saptıracak derecede fahiş bir hataya düşmüş olmamaktır.

Bu eserin baskısı işlemlerini gerçekleştirip okuyucuya sunan, başta sayın Tuncer NAMLI ve Hüseyin NAZLIAYDIN olmak üzere tüm FECR çalışanlarına teşekkürlerimi arz ederim.

Şüphesiz samimiyet ve titizlikle gayret bizden; tevfik ise Yüce Allah’tandır.

20. 02. 2010

Prof. Dr. Mehmet Zeki DUMAN

Samimiyetle Allah'a yönelen, iyi bir insan olarak kendisini Allah'a veren, Hanif olarak da İbrahim'in Milleti'ne uyan kimseden dince daha iyi kim var! Allah İbrahim'i kendisine dost edinmiştir!

(Nisa, 4/125)